

LA LLEI D'EDUCACIÓ DE CATALUNYA. DIMENSIÓ POLÍTICA I OPORTUNITAT PEDAGÒGICA¹

Jaume Sarramona López
Universitat Autònoma de Barcelona

RESUM

Aquest text correspon a la conferència pronunciada per l'autor en la sessió inaugural del curs 2008-2009 de la Societat Catalana de Pedagogia. En aquell moment la discussió de la futura Llei d'educació de Catalunya es trobava en un dels punts més àlgids. L'autor analitza en aquest treball alguns dels aspectes del projecte de llei que —al seu entendre— eren més conflictius. Després de revisar algunes contradiccions de la declaració de principis es passa revista a qüestions més concretes que tenen relació amb el règim lingüístic, la comunitat educativa, la participació en el sistema educatiu, l'escolarització, avaluació, etc. Després que l'esmentada llei s'aprovés el 10 de juliol de 2009, el text d'aquesta conferència constitueix un punt de referència per revisar —des d'una perspectiva diacrònica— els debats que van acompanyar la discussió pública d'aquesta llei.

PARAULES CLAU: Llei d'educació de Catalunya, política i legislació educativa, pedagogia catalana.

1. Aquestes reflexions i comentaris es van dur a terme sobre el projecte de llei de la Llei d'educació de Catalunya (LEC). La Llei d'educació de Catalunya, llei 12/2009, de 10 de juliol, es va publicar al DOGC el 16 de juliol i va entrar en vigor el dia següent, el 17 de juliol de 2009. Aquest original va ser tancat el dia 5 d'octubre de 2008, i va ser pronunciat a la sessió inaugural del curs 2008-2009 de la Societat Catalana de Pedagogia, el 7 d'octubre de 2008, a la sala Pere Coromines de l'Institut d'Estudis Catalans. Tot i que —com hem dit— posteriorment es va aprovar la Llei d'educació de Catalunya, se n'ha considerat oportuna la publicació en aquest número de la Revista atesa la significació que té per a la interpretació dels debats i discussions que es van generar al voltant del projecte d'aquesta llei. [Nota de la redacció]

THE CATALAN EDUCATION ACT. POLITICAL DIMENSION AND PEDAGOGICAL OPPORTUNITY

ABSTRACT

This paper corresponds to a presentation given by the author at the opening session of the 2008/2009 academic year of the Catalan Society of Pedagogy. At that time, debate on the future Catalan Education Act was at its most heated. The paper analyses several aspects of the Act that, in the author's opinion, were the most contentious. After reviewing some of the contradictions of the declaration of principles, the author addresses a number of more specific issues connected with the language regime, the educational community, participation in the education system, schooling, assessment, etc. The aforementioned Act was passed on 10 July 2009, so the text of this presentation now constitutes a point of reference for reviewing – from a diachronic perspective – the debates accompanying public discussion on the Act.

KEYWORDS: Catalan Education Act, education policy and legislation, Catalan pedagogy.

CONTEXT INICIAL

Per primera vegada es planteja una Llei d'educació per a Catalunya, després que en diverses ocasions governs anteriors haguessin elaborat alguns esborranys que mai no van reeixir. Els motius aportats aleshores per no fer-la fou l'advertiment que el nivell de detall de les lleis estatals no deixaven gaire marge per a fer una llei pròpia —i més tenint en compte que universitats i adults eren fora del Departament d'Ensenyament—, i també perquè no era fàcil arribar a un consens amb les principals forces polítiques i els diferents sectors de la comunitat educativa.

Ara han canviat algunes de les variables anteriors i segurament resulta més factible elaborar una llei pròpia. Els sindicats resten pròxims, si no vinculats als partits del Govern, i l'educació d'adults ja està integrada novament en l'actual Departament d'Educació i es parteix d'un consens que va donar lloc a un Pacte per l'educació del nostre país, signat el 2006, amb l'única autoexclusió del sindicat US-TEC, pròxim al partit que aleshores governava en el Departament. I cal dir que ara el principal partit de l'oposició mostra una actitud més col·laborativa que l'oposició de temps passats. Això no vol dir, però, que no hi hagi certes dificultats per tirar endavant la llei, però sens dubte són menors que les que hauria hagut d'afrontar un govern de CiU. Les reticències, com és sabut, han sorgit dins del mateix Govern, en el partit d'Iniciativa per Catalunya-Verds, i a fora per un sector de l'escola concertada i pel principal sindicat de l'escola pública, l'USTEC, que des de començament

de curs ha anunciat vagues si no es modifica el projecte de llei de manera substancial. En ambdós casos es denuncia l'incompliment de l'acordat en el Pacte.

El que sí que resta igual que anys endarrere és la dificultat de fer una llei àmplia per a Catalunya després que el Govern central hagi elaborat lleis orgàniques tan detallistes com sempre. Perquè la Llei orgànica d'educació (LOE) vigent és una llei que deixa molt poc marge per a poder legislar posteriorment, malgrat que les competències en educació estan totes transferides als governs de les comunitats autònomes respectives. L'afany de centralització que es va manifestar en la promulgació de la breument vigent Llei orgànica de qualitat de l'ensenyament (LOCE), feta pel Partit Popular el 2002, ha estat àmpliament recollit en la LOE del 2006, feta pel Partit Socialista. I això es nota en el text del projecte de llei catalana, que en molts apartats es limita gairebé a repetir la llei espanyola.

El manteniment d'aquest poc marge de maniobra fa que molts puguin continuar pensant que no es pot fer una llei catalana amb entitat suficient, i que la gran majoria dels elements que formen part del text del projecte aprovat pel Govern a final de juliol del 2008 són més aviat objecte de decrets i disposicions que d'una llei general. Però també cal advertir que una llei catalana d'educació és el complement necessari del nou Estatut aprovat el 2006, i una forma de manifestar la nostra voluntat d'autogovern, malgrat els límits existents.

Amb tot, resulta difícil d'entendre que el projecte de llei tingui tanta extensió com la proposada, quan realment les innovacions que hi ha respecte a la LOE es podrien reduir a unes poques pàgines. L'extensió donada al projecte el fa molt reiteratiu, feixuc de llegir, i el mostra farcit de declaracions basades en grans principis abstractes, carregats de bones intencions, si bé encara s'hi poden advertir mancances en aquest terreny.

D'altra banda, sembla clar que els diversos capítols han estat redactats per mans diferents. Es nota en el llenguatge i també en la preocupació que alguns d'ells manifesten por de no emprar genèrics masculins que arriben a l'absurd lingüístic de l'article 76, en què es diu que «a cada alumnat se li assigna un tutor o tutora d'entre el professorat» (76.2) i també quan es parla de la «comunicació entre el centre educatiu i la família amb relació al progrés de cada alumnat» (76.3). Cal suposar que abans de la seva publicació definitiva, el text de la llei rebrà una correcció estilística pertinent.

DECLARACIÓ DE PRINCIPIS

El projecte de llei comença amb una exposició de motius que volen ser una referència legal, a més d'una declaració de principis generals que suposen l'ex-

pressió del màxim optimisme respecte a les possibilitats personals i socials que pot oferir un sistema educatiu; així, s'afirma que l'educació «fa possible la superació dels condicionants personals, socials, econòmics i culturals de partida»... per això l'educació es considera un dret fonamental per a tothom. El que no es diu aquí és que la legislació vigent considera també un deure l'escolarització, en uns moments en què certs col·lectius qüestionen aquesta obligació i defensen la possibilitat d'una educació fora del sistema reglat, com es permet als Estats Units, per exemple.² Afegir-hi les raons del perquè d'aquesta obligació legal potser no seria sobrer en la declaració inicial de principis que comentem.

És sabut que els principis són declaracions solemnes, molt vinculades a plantejaments polítics i socials, i que també deixen entreveure certs criteris personals i col·lectius dels qui redacten els textos legals. De manera àmplia es pretén la qualitat, l'equitat i l'excel·lència, a més del domini lingüístic del català i el castellà; tot això mitjançant l'autonomia i arrelament dels centres al medi, la regulació del règim lingüístic i el seguiment i l'avaluació dels resultats.

Com calia esperar en un text legal, hi ha una manifestació de fidelitat en la Constitució espanyola i en l'Estatut d'autonomia de Catalunya. Després s'entra en el títol preliminar en què es fa novament una enumeració de principis de diferent caràcter. Entre aquests principis hi ha l'equitat, la igualtat d'oportunitats i la integració social, que es fonamenten en la «coresponsabilitat de tots els centres sostinguts amb fons públics» (principi 3). El text, però, no té en compte que la consecució d'aquestes fites demanen també una metodologia pertinent a l'interior dels centres i a les aules, entre altres estratègies.

També s'esmenten els principis de la «llibertat d'ensenyament» i del «pluralisme», encara que sense cap explicitació del significat, així com el «conreu de la cultura pròpia», que tampoc no queda explicitat si es refereix a la cultura catalana o la que tingui cadascú. Tanmateix, sorprèn que es posi com a principi (9) «el respecte i coneixement del propi cos», la qual cosa és més pròpia d'un objectiu de l'educació infantil i de primària que d'una llei general d'educació.

En aquesta relació de principis hi apareix també «la coeducació i el foment de la igualtat real i efectiva entre homes i dones». Això equival a dir que no hi haurà possibilitat de reconeixement dels centres que no imparteixen la coeducació i encara menys la concertació, tal com s'assenyala després en l'article 41. Caldrà veure si es manté aquest criteri que el Govern central no s'ha atrevit mai a aplicar. Això al marge, naturalment, de la conveniència pedagògica de la coeducació de sexes que té força arguments per a ser defensada.

2. Un tribunal del País Basc ja ha donat una sentència favorable a famílies que es responsabilitzen de l'educació dels seus fills a casa.

DRETS

Al dret a l'educació s'hi dedica el títol I de la llei. S'afirma que «tothom té dret a accedir en condicions d'igualtat al sistema educatiu». També es té dret a l'elecció de centre en el marc de l'oferta educativa... dret que es materialitza mitjançant un únic procediment d'accés als centres sostinguts amb fons públics.

En aquest projecte de llei s'hi ha eliminat la proposta de l'avantprojecte de fer obligatòria l'escolarització a partir dels tres anys, mesura que hauria estat única en tot el món, si bé es farà gratuïta l'escolarització en el segon cicle de l'educació infantil. També s'assenyala que de manera progressiva hi haurà ajuts generals per als llibres de text, tema aquest que sempre provoca debat social, i que ja es va plantejar en la LOGSE sense que s'arribés a concretar. En aquest sentit és sabut que des de fa temps hi ha centres que han pres mesures per aprofitar els llibres durant diversos cursos, alleugerint així el cost per a les famílies, però l'actual estructura dels textos, els canvis legislatius i de professorat no fan fàcil la mesura. En tot cas, caldrà evitar que s'arribi a equiparar llibres de text gratuïts amb llibres de text únics, com ha passat en alguns països i que després són depreciats pels mateixos docents.

El projecte de llei fa explícita l'existència de problemes de convivència en alguns centres escolars en l'article 7 «Drets i deures de la convivència». Així es parla de la mediació i de la correcció de conductes i actituds dels alumnes... El tema torna a sortir en el capítol 4, en què es demana una «carta de compromís» sobre això, i s'entra fins i tot en una relació de faltes i sancions en l'article 35, la qual cosa no sembla massa apropiada per a una llei general i caldria deixar-ho per a alguna disposició del Departament d'Educació.

RÈGIM LINGÜÍSTIC

El títol II està dedicat al règim lingüístic del sistema. Tema delicat en uns moments on hi ha accions molt agressives («manifestos») en defensa de la llengua castellana arreu de l'Estat i, fins i tot, la proposta d'una llei pel Partit Popular que encara donaria al castellà més preeminència que la que ja té actualment. El projecte de llei catalana fa una aposta valenta —en el marc de l'Estatut— per a l'ús i el coneixement del català. Més concretament:

— La Llei no fa possible la separació en grups en funció de la llengua (art. 12.1), si bé caldrà veure aleshores com es complirà el dret dels pares castellanoparlants perquè els seus fills rebin el primer curs de primària en castellà, si inicien l'escolaritat en aquell curs, segons assenyala l'article 12.2.

— No es preveuen grups específics per als nouvinguts que no sàpiguen català o castellà, sinó que es proposa l'acollida personalitzada (art. 12.3). Així, es suprimeix la proposta feta pel mateix Departament d'Educació el curs passat d'establir aules específiques per als nouvinguts desconexedors de la llengua, i que tanta polèmica va provocar. Amb tot, com és sabut, hi ha municipis que han posat en marxa aquesta mesura amb caràcter experimental.

— També es demana el coneixement de les dues llengües per a tot el professorat. Cal preguntar-se, però, si això es vigilarà pel que fa als centres privats.

— Hi ha un article (16) sobre la immersió lingüística que implanta el Departament, que no aporta res de nou al projecte lingüístic dels centres. Pensa el Departament imposar la immersió allà on calgui? Perquè fins ara hi ha quantitat de centres de secundària on el castellà és clarament preeminent.

— Es diu que «el Govern de la Generalitat ha de promoure l'establiment de centres educatius catalans a l'exterior...» (art. 18.3). En aquest terreny cal recordar que l'article 107.4 de la LOE diu que «corresponde al gobierno la regulación y la gestión de los centros docentes públicos españoles en el exterior». Potser es pensa demanar el traspàs d'aquesta competència al nostre Govern...

LA COMUNITAT EDUCATIVA

L'article 19 de la llei defineix la comunitat educativa incloent tots els agents de l'educació formal i no formal, en un text novament més propi d'un escrit pedagògic que legal. Centrats en la comunitat escolar —representada en el Consell escolar del centre—, ens trobem amb les disposicions referents a cada sector.

Com ja s'ha esmentat, l'article 20 demana una «carta de compromís educatiu», que involucri la comunitat escolar en la cerca de la bona convivència en el centre. Està en la línia del que ja s'ha indicat respecte al reconeixement de l'existència de problemes d'aquesta índole en algun centre. Es podria pensar, però, que el contingut d'aquesta carta ja hauria de ser present en el projecte educatiu del centre i que no hauria de ser objecte d'un article específic de la llei.

ALUMNES

Respecte als drets i deures dels alumnes, sorprèn que als centres concertats es reguli en el reglament intern la participació de les associacions dels alumnes, mentre que en els públics, malgrat la declaració d'autonomia dels centres, sigui el departament qui ho faci (art. 24.3).

A l'hora de considerar els alumnes que mereixen atenció especial es diu en l'article 78.3 que «s'entén per alumnat que presenta necessitats educatives específiques el que requereix, per un període de la seva escolarització o al llarg de tota l'escolarització, determinats suports i atencions educatives específiques derivades de discapacitats, trastorns greus del desenvolupament i de la conducta o derivades de la incorporació tardana al sistema educatiu». Sens dubte, es tracta d'una qüestió cabdal en un sistema equitatiu i compensatori, però també s'hauria de fer referència als alumnes brillants o que tenen «altes capacitats intel·lectuals», com els defineix la LOE, que els dedica els articles 76 i 77, i que en el projecte de llei catalana no se'n fa cap esment, quan un sistema que vol l'excel·lència els hauria de tenir també presents.

PARES

Pel que fa a la participació dels pares, es deixa en mans del Govern (art. 25.4) «promoure mesures adequades per facilitar l'assistència de pares i mares a les reunions de tutoria i la dels seus representants als consells escolars...». Potser seria més efectiu dictar una disposició que obligués els centres a fixar les reunions en horari factible per a les famílies, dins també de l'autonomia dels centres, que pensar en regulacions legals que afectaran l'àmbit laboral i plantejaran més dificultats d'aplicació. Sabem que aquest és un punt crític en les relacions família-escola.

Si, d'una banda, als alumnes es reconeix el dret a rebre informació sobre els criteris d'avaluació, la qual cosa és indubtablement positiva, no apareix en canvi com a dret dels pares, dret al qual caldria afegir, a més, el de rebre orientacions de com col·laborar en la superació de les possibles dificultats. Aquests aspectes de l'avaluació podrien ser presents de manera explícita en la relació de deures dels docents (art. 28.2), encara que sí que s'hi diu que «han d'informar periòdicament sobre el procés d'aprenentatge dels seus fills i orientar-los perquè hi cooperin» (art. 28.2g), però caldria més concreció en la línia indicada, que té incidència directa en els resultats escolars personals.

PROFESSORAT

En aquest apartat dels drets i deures del professorat s'hi declara la formació contínua com un dret i un deure alhora (art. 128.2i). Un altre aspecte positiu —que trençarà una tradició molt arrelada— és la disposició de l'article 97.2, que

afirma que «la formació ha d'incloure sempre l'avaluació de l'aprofitament dels assistents». Caldrà veure, però, com es materialitza aquesta exigència en la pràctica i no seguir, com fins ara, passant als participants de la formació permanent un qüestionari d'opinió, com a màxim, en què s'avalua els responsables de la formació en qüestió, però gairebé mai no s'avalua l'aprofitament immediat dels participants i encara menys la seva transferència a les aules i als centres.

La Llei també indica com hauria de ser la formació inicial del professorat i la possibilitat de dur-la a terme mitjançant convenis amb les universitats. Això no passa de ser una manifestació de bona voluntat, ja que aquesta llei no pot ser prescriptiva per a un nivell d'ensenyament, l'universitari, que resta expressament exclòs en l'article 1.2; i més quan les noves titulacions docents ja s'han iniciat. En canvi, la llei desaprofita l'ocasió de considerar mèrit important per accedir al cos d'inspector o a la direcció dels centres tenir un postgrau en supervisió i organització escolar, respectivament, mitjançant convenis amb les universitats catalanes. Una mesura com aquesta sens dubte augmentaria el nivell formatiu inicial d'aquests col·lectius i, per tant, la qualitat general del sistema. Més quan ja hi ha antecedents d'haver impartit durant els anys noranta un màster en avaluació als inspectors en actiu mitjançant un conveni d'aquest tipus.

Pel que fa a l'accés a la funció pública docent, es creen els cossos docents de Catalunya i es regula el sistema d'accedir-hi. Es parla de l'avaluació de la pràctica prèvia al concurs oposició i del període de pràctiques posterior, si bé no s'hi especifica prou qui ha de ser el responsable d'aquesta avaluació i si es fa amb el rigor que cal. Certament, entre les funcions de la inspecció hi ha la de «supervisar i avaluar l'exercici de la funció docent i de la funció directiva» (art. 163.1*b*), però això sembla una disposició massa àmplia per satisfer les necessitats de l'avaluació comentada. Incloure definitivament la direcció escolar en la tasca de l'avaluació dels docents —amb una prèvia professionalització decidida de la mateixa direcció— seria la solució més adient; la disposició de l'article 91.3, que diu que «la direcció dels centres està habilitada per intervenir en l'avaluació de l'activitat docent i de gestió del personal del centre», no és prou aclaridora en aquest sentit.

Sens dubte pot ser una mesura molt positiva per al sistema que s'aprofitin inspectors i docents jubilats que ja han demostrat la seva vàlua professional (art. 95.3), encara que el fet de no explicitar que seran gratificats de manera complementària pot ser un factor negatiu a l'hora d'escollir les persones, si finalment no s'arriba a introduir aquest factor.

La Llei implanta la carrera docent i s'adopta la proposta de graus, fins un màxim de set. Aquesta proposta, si realment està acompanyada d'una avaluació seriosa de l'activitat professional, ha de ser un factor de motivació i d'augment

de la qualitat del professorat. Un factor d'estímul dins la carrera és la possibilitat d'entrar en la categoria de «sènior» amb quatre graus assolits (art. 118). En aquesta proposta segurament ha tingut un pes important la que es va fer ja fa més de vint anys una comissió nomenada pel Departament d'Ensenyament d'aleshores com a alternativa a la sorgida del Ministeri, que no va reeixir allà ni entre nosaltres.

La Llei dona molts detalls d'aspectes retributius, etc., però no concreta res respecte a la jornada laboral que diu que estableix el Govern (art. 121). Aquest aspecte hauria d'estar en relació amb les xifres donades en l'article 52 que regula el calendari i l'horari escolar on, per cert, hi ha un ball de xifres difícil d'entendre. El primer que caldria aclarir és que són dies «lectius», que es fixen entre 175 i 178. Després es determina l'horari de primària en 890 hores que, si es considera que ara són sis hores diàries, donaria solament un total de 150 dies de classe. En la secundària se'n determinen 1.050 hores, que pot ser també el nombre d'hores que tingui l'educació infantil i la primària (art. 52.4); aleshores cal preguntar-se si aquest total és solament per als centres públics que tenen sis hores diàries o també per als centres concertats...

L'estabilitat dels equips docents dels centres públics continua sent precària mentre es mantingui el dret de poder concursar cada any, com consagra l'article 114. La qualitat del sistema demanaria alguna mesura en aquest terreny que fomentés la continuïtat dels projectes educatius.

PARTICIPACIÓ EN EL SISTEMA EDUCATIU

El capítol cinquè és el que regula la participació de la comunitat educativa i escolar en el sistema mitjançant els consells escolars corresponents.

En el Consell Escolar de Catalunya, la presidència deixa de correspondre al cap del Departament d'Educació, que podia delegar-la, com s'ha fet fins ara, per passar a ser de lliure designació del conseller o la consellera que pertoqui, que també nomena els presidents respectius dels consells escolars territorials. Sorpren, però, que no hagi adoptat un sistema més representatiu (elecció dels membres del Consell, per exemple) o independent del Govern, com que el president fos elegit per majoria qualificada del Parlament; sorpren perquè eren aquests els sistemes que demanaven els grups polítics de l'actual Govern quan eren a l'oposició. Tanmateix, cal dir respecte a l'obligació del Consell Escolar de Catalunya de fer una memòria anual d'activitats i no de valoració del sistema, com també demanaven aleshores els grups esmentats.

ESCOLARITZACIÓ

L'escolarització es durà a terme mitjançant les «zones escolars» que permeten la planificació de l'oferta i la demanda de les places escolars finançades amb diners públics. La Llei proposa l'harmonització del dret a escollir escola (art. 44.1) amb la «garantia d'equilibri en la distribució de l'alumnat amb necessitats específiques», aspecte aquest certament necessari per implicar tot el sistema amb l'escolarització dels alumnes més necessitats.

Però el tema de les zones escolars no era present en el pacte signat en aquell moment també pel sector de l'ensenyament concertat, i ara els representants dels titulars d'aquest sector manifesten les seves reticències a una mesura que consideren arbitrària i susceptible de manipulació política, tal com van fer palès en un comunicat emès a finals del juliol passat. Seguint amb el sector concertat, el projecte de llei no diu res de la igualtat d'horari entre centres públics i concertats, ni garanteix que el concert pugui equivaldre al cost real de la plaça escolar. Solament es fa esment a l'equiparació de salari del professorat concertat amb el públic en un període de quatre anys després de l'entrada en vigor de la llei. Per tot això no resulta estranya l'oposició del sector concertat a certs punts de la proposta de llei.

Dins els criteris d'autonomia dels centres hi ha la possibilitat que els centres públics puguin obtenir recursos propis de donacions, ús de les instal·lacions, etc. Encara que aquesta possibilitat és vista sempre amb reticències per alguns sindicats i partits polítics, que afirmen que és un camí vers la privatització del sistema, pot ser una mesura dinamitzadora dels mateixos centres escolars que prenen iniciatives de millora i es vinculen de manera decisiva amb el medi que els envolta.

L'escola pública catalana es defineix com a «inclusiva, laica i plural, trets definidors del seu caràcter propi» (art. 83.2). Potser no estaria de més afegir-hi el seu compromís amb el país, la seva cultura, la seva història... quan estem tan necessitats de mantenir allò que ens identifica com a poble. I és que, a banda del tractament de la llengua, no s'adverteix un clar compromís de la llei amb la concepció nacional de Catalunya com a país. I si això no ho preveu el sistema educatiu difícilment arrelarà en el conjunt de la població.

AVALUACIÓ

Seguint els passos de la LOE, l'avaluació mereix una atenció àmplia en el projecte de llei catalana. L'article 167 diu que:

L'avaluació abasta tots els àmbits del sistema educatiu i en comprèn tots els aspectes i les manifestacions. L'activitat avaluadora es projecta sobre els mètodes

d'ensenyament, els processos i les estratègies d'aprenentatge i els resultats obtinguts per l'alumnat, l'activitat de la funció docent, la funció directiva, el funcionament dels centres educatius, la inspecció d'Educació, els serveis educatius i la mateixa Administració educativa. 2. L'avaluació s'estén a tots els centres, les activitats i els serveis sostinguts amb recursos públics. Pel que fa als resultats de l'alumnat, contextos i processos educatius, l'avaluació afecta tots els centres i serveis del sistema educatiu.

Respecte a l'avaluació del professorat, solament resulta obligatòria per als qui volen entrar en la carrera docent. Tanmateix, en una entrevista feta al conseller d'Educació, Ernest Maragall, reconeixia aquesta situació, que matisava dient: «L'avaluació docent vindrà també per la via de l'avaluació general dels centres, dels projectes educatius i dels resultats dels alumnes, que ens donaran elements d'anàlisi, i si cal de correcció, de la tasca pedagògica».³

Cal dir que el projecte no proposa cap avaluació externa al llarg de les diverses etapes del sistema educatiu que tingui caràcter oficial per a les qualificacions dels escolars. Seguim, doncs, essent una excepció respecte als països avançats. Solament es manté l'avaluació diagnòstica de les competències bàsiques, ara regulada per la LOE malgrat que a Catalunya s'inicià el 2000, perquè la prova anunciada pel Govern⁴ per als alumnes de sisè de primària en llengua i matemàtiques tampoc no té caràcter vinculant per a les qualificacions dels alumnes i de fet no es diferencia gaire de les corresponents a competències bàsiques ja aplicades al curs esmentat.

Es manté la confidencialitat de subjectes, centres i serveis educatius en tot el que fa referència a l'avaluació del sistema (art. 168.1), tal com s'ha estat fent fins ara, si bé aquesta és una qüestió que cada vegada planteja més polèmica social. Moltes famílies consideren que a l'hora d'escollir escola per als seus fills tenen el dret de conèixer les dades indicadores de la qualitat dels centres, tal com ja passa en molts del països del nostre entorn. I cal esperar una pressió social en aquesta direcció.

En l'article 171.2, el Govern s'obliga a presentar al Parlament un informe sobre resultats i situació del sistema educatiu però no s'indica amb quina periodicitat. Aquesta mesura ha de ser també un estímul per a millorar i està en la línia del «rendiment de comptes» que s'obre camí en l'àmbit internacional, més després de les avaluacions internacionals que són àmpliament publicades i debatudes.

En substitució de l'actual Consell Superior d'Avaluació es crea l'Agència d'Avaluació de l'Educació, que segueix adscrita al Departament d'Educació i és el conseller o consellera que pertocui qui ha de designar-ne el president i els vocals

3. *Avui* (13 setembre 2008).

4. Debat de política general del Parlament de Catalunya, de 30 de setembre de 2008.

del Consell rector, si bé es determina que l'Agència actua amb independència de l'Administració (art. 172.3). Aquí també s'adverteix un canvi d'opinió dels actuals partits del Govern respecte a quan eren a l'oposició, i demanaven que el Consell Superior d'Avaluació depengués del Parlament i fos aquest organisme qui en designés el president. Però la creació de l'Agència sens dubte donarà un bon impuls a l'avaluació del sistema.

Les tasques atorgades a l'Agència són força àmplies, ja que intervé en l'avaluació dels centres i del professorat i funció directiva, a més de ser responsable de proposar aspectes prescriptius del currículum (art. 176). Això aclareix la situació vigent fins ara de superposició de tasques respecte a la Direcció General d'Ordenació Educativa, que tradicionalment ha estat responsable de l'avaluació dels centres, etc., que comportava conflictes interns i de descoordinació en les actuacions. Ara, però, caldrà coordinar-se degudament amb la inspecció, que té assignada l'avaluació directa del personal docent i directiu, així com l'avaluació dels centres. L'aclariment de responsabilitats en aquest terreny sens dubte serviria per a evitar possibles conflictes de competències.

AJUNTAMENTS

Aquest projecte de llei no recull la proposta tantes vegades expressada pel PSC, sigui al Govern o a l'oposició, de traspasar la gestió de l'ensenyament infantil i primari als ajuntaments. Els ens locals, però, prenen més protagonisme en els processos de matriculació, a més del suport que poden donar a les activitats extraescolars que organitzin els centres, així com la seva implicació en l'ajut a les famílies que tenen alumnes amb necessitats específiques, entre altres activitats (art. 143). Més innovadora resulta l'assignació als municipis de participar en «l'aplicació dels programes d'avaluació i el coneixement dels seus resultats» (art. 143.3.a6).

Entenc que caldria aprofitar aquesta Llei per iniciar un procés de transferència de les primeres etapes de l'ensenyament als municipis més grans, amb caràcter experimental, però també en la línia del que han fet els països més avançats en aquest terreny.

FINALMENT...

Sens dubte, hi ha més qüestions per comentar d'un projecte de llei que és ampli en text, encara que no gaire en contingut pels motius que ja s'han assenya-

lat. Com calia esperar, la dimensió ideològica del Govern de torn hi és present en alguns aspectes de l'organització del sistema, mentre que alguns altres, que suposarien un trencament d'inèrcies i ens podrien conduir vers la millora de la qualitat, no hi apareixen. S'han deixat passar massa anys de preponderància del discurs que encaixava en allò que es considera «políticament i pedagògicament correcte» i ara resulta molt difícil de canviar. El fet que conceptes com «autoritat», «rendiment de comptes», «responsabilitat», «transparència», «professionalitat», «esforç», etc., hagin estat manipulats per sectors ultraconservadors no ens hauria de fer perdre la seva necessitat en un context plenament democràtic, on els sistemes socials es justifiquen pels seus resultats i no tant per la seva estructura de funcionament.

Els resultats del nostre sistema educatiu són baixos en funció del que volem i correspon al nostre nivell de desenvolupament. Fins i tot han minvat en l'última aplicació del PISA, en què la preeminència la tenien en els coneixements en ciències en comparació amb aplicacions anteriors. I la solució no és solament una qüestió de recursos, sinó d'especialització del professorat, d'avaluació externa dels alumnes, de reforços adequats als centres que ho necessiten.

Es diu que les lleis no canvien les coses, però això resulta tan fals com pensar que elles soles són suficients. Les lleis marquen tendències i si deixem temps suficient perquè es consolidin sens dubte que ajuden a canviar les coses. Tant de bo que aquesta llei tingui un ampli consens social i professional; tant de bo que la millorem en el tràmit d'aprovació al Parlament i tant de bo que ens donem temps per dur-la a la pràctica i fer-ne un seguiment acurat. Que no passi com la LOGSE, que tan bon punt es va acabar el període d'implantació ja es va canviar, sense una avaluació seriosa arreu de l'Estat. La excepció va ser Catalunya, on la Conferència Nacional d'Educació en va fer una avaluació exhaustiva que no s'esmenta com a precedent en el projecte de llei que ens ha ocupat.

Ens cal confiar que la Llei d'educació de Catalunya serà una eina per avançar en un camí de llarg recorregut però que ens ha de dur una millora substancial del nostre sistema educatiu. Això serà així si deixem de banda interessos partidistes i corporatius i pensem en els destinataris, els únics que han de justificar les mesures legals, tècniques i econòmiques que ha de prendre el sistema educatiu català.